

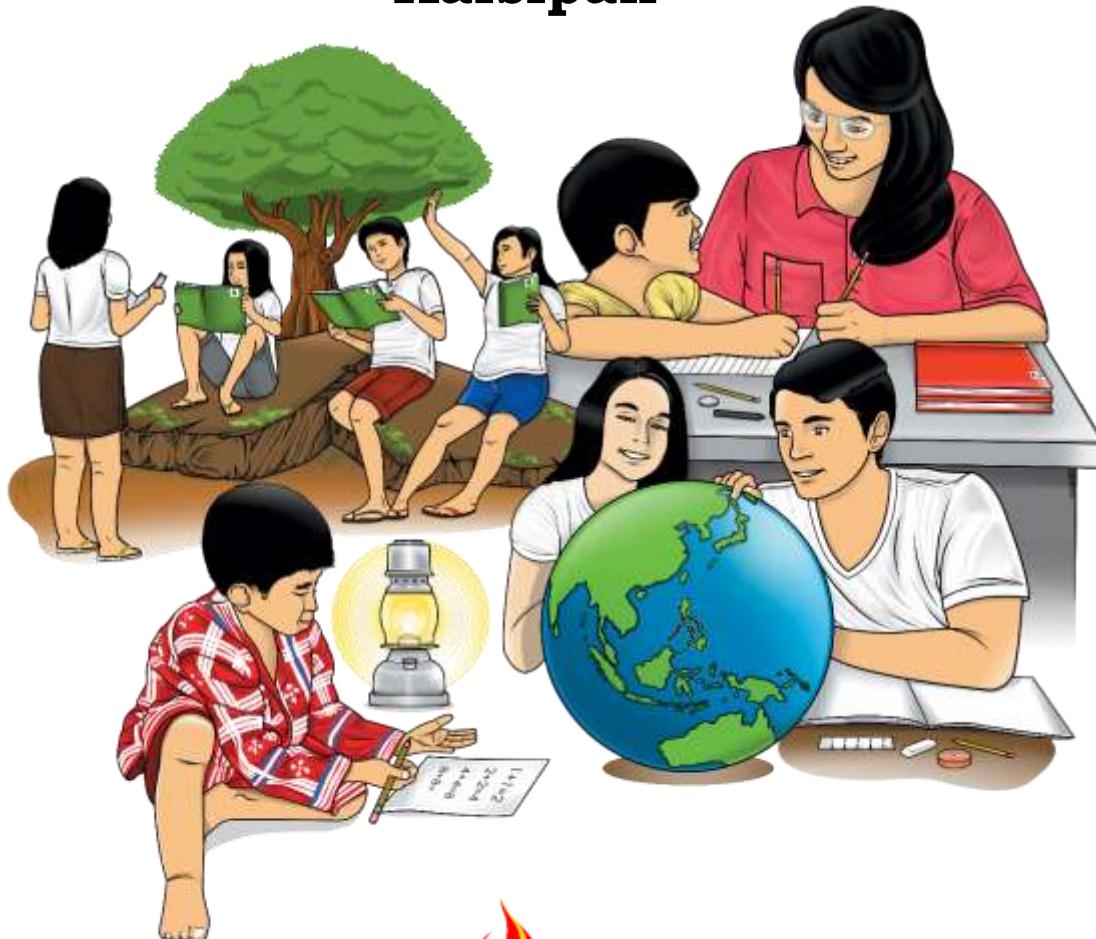
FILIPINO

Ikalawang Markahan

Modyul 1

Awiting-bayan at Bulong mula sa Kabisayaan

Pagpapaliwanag ng Mensahe at Kaisipan

Filipino – Baitang 7

Alternative Delivery Mode

Ikalawang Markahan – Modyul 1: Awiting-bayan at Bulong Mula sa Kabisayaan Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Ma. Nila D. Fuentevella
Editor:	Lelita A. Laguda
Tagasuri:	Virgilina L. Cabaylo
Tagaguhit:	Ihrynn T. Jaranilla
Tagalapat:	Guinevier T. Allos, Razle L. Jabelo
Tagapamahala:	Allan G. Farnazo, CESO IV – Regional Director Fiel Y. Almendra, CESO V – Assistant Regional Director Rommel G. Flores, CESO V- Schools Division Superintendent Mario M. Bermudez, CESO VI- Asst. Schools Division Superintendent Gilbert B. Barrera – Chief, CLMD Arturo D. Tingson Jr. – REPS, LRMS Peter Van C. Ang-ug – REPS, ADM Leonardo Mission – Regional Filipino Supervisor Juliet F. Lastimosa - CID Chief Sally A. Palomo - EPS In Charge of LRMS Greogorio O. Ruales - ADM Coordinator

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region XII

Office Address: Department of Education – Region XII

Office Address: Regional Center, Brgy. Carpenter Hill, City of Koronadal

Telefax: (083) 2288825/ (083) 2281893

Email Address: depedroxii.org Email: region12@deped.gov.ph

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan

Alamin

Ano ang nakapaloob sa Modyul na ito?

Kumusta ka kaibigan? Napakahusay ng iyong ipinakitang katalinuhan sa bawat gawain at tanong na sinagutan sa nakaraang modyul. Ipagpatuloy mo lang dahil gagabayan pa rin kita sa lahat ng mga gawain na iyong gagawin.

Tiyak magugustuhan mo ang paksang inihanda ko para sa iyo dahil pag-uusapan natin ang mga **awiting-bayan** at **bulong mula sa Kabisayaan** na sumasalamin sa kanilang kultura at tradisyon na maituturing na yaman ng ating katutubong panitikan.

Hahasain din sa modyul na ito ang iyong kasanayan sa pagpapaliwanag sa mensahe at kaisipang nakapaloob sa mga akda.

Ang modyul na ito ay sadyang binuo para sa iyo upang maunawaan ang pinakamahalagang kasanayang pampagkatuto na:

Naipaliliwanag ang mahalagang detalye, mensahe at kaisipang nais iparating ng napakinggang bulong, awiting bayan, alamat, bahagi ng akda, teksto tungkol sa epiko ng kabisayaan. F7PN-IIa-b-7.

Matapos mong pag-aralan ang modyul na ito ay inaasahan kong matatamo mo ang mga sumusunod na kasanayan:

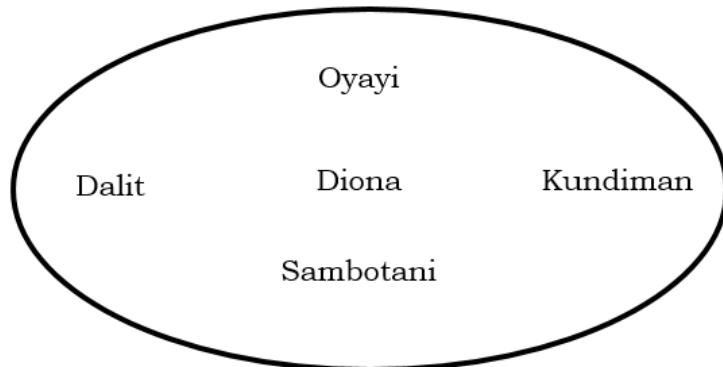
- Nakikilala ang mga uri ng Awiting-bayan
- Naipaliliwanag ang mensahe at kaisipang nais iparating ng napakinggang awiting bayan at bulong.

Subukin

Bago mo simulan ang mga gawain sa modyul na ito, sagutin mo muna ang paunang pagsusulit. Susukatin ko lamang ang iyong kaalaman tungkol sa paksang iyong pag-aralan.

- A. **Panuto:** Hanapin ang uri ng awiting bayan na nasa loob ng bilohaba. Isulat ang mga sagot sa sagutang papel at naniniwala akong matapat ka sa iyong pagsagot.

- _____ 1. Ito ay awiting-bayan na inaawit kapag nagtagumpay ang isang tao o pangkat.
- _____ 2. Madalas itong inaawit bilang panghele o pampatulog ng bata. Ito ay katumbas ng *lullaby* sa Ingles.
- _____ 3. Ito ang mga awit ng pag-ibig o awit ng panghaharana ng binata sa kanyang nililiyag.
- _____ 4. Awit na nagpapakita ng pagdakila sa Maykapal.
- _____ 5. Ito ay karaniwang inaawit kapag may ikinakasal o pamamanhikan.

- B. Panuto:** Piliin mula sa talahanayan ang titik na naglalaman ng kaisipang nais iparating ng awiting-bayan at bulong, pagkatapos ay ipaliwanag ito. Gawin mo sa sagutang papel. (Ito ay sampung puntos)

Awiting-bayan / Bulong	Mensahe / Kaisipan	Paliwanag
1. Pagaling ka amang, mahirap ang may karamdamang. Isinasaad sa bulong na ito na _____.	a. maalalahanin ang anak sa kanyang magulang. b. sa panahon ngayon, bawal magkasakit. c. hindi pinababayaan ng anak ang magulang. d. nag-alala ang anak sa gagastusin kapag nagkasakit ang ama.	_____ _____ _____ _____

2. Ili-Ili tulog anay, Wala diri imong nanay. Kadto tienda bakal papay. Ili-Ili tulog anay.	<p>a. Ang pag-awit para sa sanggol ay paraan upang maging mahusay na mang-aawit.</p> <p>b. Ang pag-awit para sa pagpapatulog ng sanggol ay bahagi ng kulturang Bisaya.</p> <p>c. Aawitan talaga ng ina ang kanyang sanggol na anak.</p> <p>d. Ipinadama ng ina ang pagmamahal sa anak sa pamamagitan ng pag-awit.</p>	
3. Si Pilemon, si Pilemon Namasol sa kadagatan. Nakakuha, nakakuha og isdang Tambasakan	<p>a. Isa sa mga pangunahing kabuhayan sa Bisaya ay ang pangingisada.</p> <p>b. Tambasakan ang nakukuha sa pangingisda.</p> <p>c. Paborito ni Pilemon ang Tambasakan.</p> <p>d. Mahilig manguba ng Tambasakan si Pilemon.</p>	
4. Gibaligya, gibaligya sa merkadong guba Ang halin puros kura, ang halin puros kura igo ra ipanuba	<p>a. Ang tauhan ay nagnenegosyo ng tuba</p> <p>b. Maliban sa hanapbuhay, libangan din ng mga tao sa Bisaya ang pangingisada.</p> <p>c. Paborito ni Pilemon ang tuba.</p> <p>d. Madalas pumupunta si Pilemon sa merkado upang uminom ng tuba.</p>	
5. Dandansoy, bayaan ta ikaw Pauli ako sa payaw Ugaling kung ikaw hidlawon Ang payaw imo lang lantawon	<p>a. Pinaglalapit ng isang awit ang dalawang nagmamahalan.</p> <p>b. Mahirap sa kalooban kapag nagkakalayo ang dalawang nagmamahalan.</p> <p>c. Mahirap makalimutan ang minamahal mo.</p> <p>d. Dapat bisitahin ang pook na tipanan ng magkasintahan.</p>	

**Aralin
1**

Awiting-bayan at Bulong Mula sa Kabisayaan

- A. PANITIKAN: Uri ng Awiting-bayan Bulong
- B. WIKA AT GRAMATIKA: Pagpapaliwanag ng Mensahe at Kaisipan

Pinakamahalagang Kasanayang Pampagkatuto:

Naipaliliwanag ang mahalagang detalye, mensahe at kaisipang nais iparating ng napakinggang bulong, awiting bayan, alamat, bahagi ng akda, teksto tungkol sa epiko ng kabisayaan. **F7PN-IIa-b-7**

- Nakikilala ang mga uri ng Awiting-bayan.
- Naipaliliwanag ang mensahe at kaisipang nais iparating ng napakinggang Awiting bayan at Bulong.

Balikan

Naaalala mo pa ba ang mga paksang pinag-aralan mo sa unang markahan tungkol sa mga akdang pampanitikan ng Mindanao? Ano – anong mga uri ng panitikan sa Mindanao ang inyong natalakay sa nakaraang aralin?

Panuto: Kilalanin kung anong uri ng panitikan ang tinutukoy sa bawat bilang. Piliin sa loob ng kahon ang iyong sagot at isulat sa sagutang papel.

★ Kuwentong Bayan

★ Maikling Kuwento

★ Pabula

★ Dula

★ Epiko

★ Alamat

1. Ito ay isang panitikan na ang mga tauhan ay mga hayop na nagsasalita na parang tao.
2. Nilalaman ng akdang ito ang tungkol sa mga pinagmulan ng mga bagay-bagay at maging ng mga pook.
3. Ito ay akda na nagsasalaysay tungkol sa kabayanihan ng pangunahing tauhan.

4. Pinapaksa nito ang tungkol sa hindi pangkaraniwang pangyayari at sa mga nilalang na may pambihirang kapangyarihan tulad ng diwata, siokoy, enkantada, at iba pa.
5. Ito ay mga akda na nagsasalaysay sa paraang maikli, madali at masining.

Tuklasin

May paborito ka bang awit? Ito ba ay awiting Pinoy o mula sa ibang bansa? Ano man ang awit na gusto mo, nais kong ibahagi sa iyo ang mga awiting-bayan kasama na ang mga bulong na itinuring na yaman ng ating lahi.

Pamilyar kaba sa awit na Bahay Kubo? Basahin o awitin mo muna ang awiting-bayan at ang bulong na nasa ibaba.

Bahay Kubo	Bulong
Bahay kubo, kahit munti Ang halaman doon ay sari-sari Singkamas at talong Sigarilyas at mani Sitaw, bataw, patani	"Huwag magalit, kaibigan, aming pinuputol lamang ang sa ami'y napag -utusan"
Kundol, patola, upo't kalabasa Labanos, mustasa Sibuyas, kamatis Bawang at luya Sa paligid nito ay puno ng linga.	

Nasabayan mo ba ang pag-awit? Nabasa mo na ba ang bulong?

Tanong:

1. Tungkol saan ang awiting-bayan na Bahay kubo?
2. Anong damdamin ang naramdamang mo habang inaawit ang awiting-bayan?
3. Ano ang mensahe na ipinahahayag ng bulong na iyong binasa?

Ating alamin

Kilala ang Kabisayaan sa taglay na makukulay at mayayamang kultura at tradisyon na lalo pang pinatitingkad ng mga katutubong panitikan kabilang na ang mga awiting-bayan at bulong.

Ang mga **Awiting-bayan** na kilala rin sa tawag na *kantahing-bayan* ay isa sa mga uri ng sinaunang panitikang Pilipino na naging tanyag bago pa man dumating

ang mga Kastila. Nagsimula bilang mga tulang may sukat at tugma subalit sa kalaunan ay nilapatan ng himig upang maihayag nang pakanta. Ito ay mga panitikang lumaganap sa pamamagitan ng pagsalin-salin ng pasalitang tradisyon mula sa iba't ibang henerasyon. Ang karaniwang paksa ng mga awiting-bayan ay ang pang-araw-araw na pamumuhay ng mga tao sa isang bayan. Masasalamin sa mga ito ang kaugalian, karanasan, pananampalataya, gawain o hanapbuhay.

Taglay rin ng mga ito ang iba't ibang damdaming umiiral sa iba't ibang pagkakataon tulad ng kaligayahan sa panahon ng tagumpay, pag-ibig at mga kasayahan, lumbay sa panahon ng pagluluksa at kabiguan, galit sa gitna ng digmaan at kapanatagan ng kalooban habang gumagawa ng mga karaniwang gawain tulad ng pagtatanim, pamamangka, pagluluto, at iba pa.

Ang Awiting-bayan ay repleksyon ng pamumuhay ng mga sinaunang Pilipino. Ito ay may iba't ibang uri para sa iba't ibang pagkakataon na laganap sa ating bansa.

1. Kundiman – Ito ang mga awit ng pag-ibig sa mga Tagalog. Ang isa pang uri nito ay *Pananapatan*, mga awiting inawit kapag dumadalaw o nanghaharana ang binata sa kanyang nililiyag o nililigawan.
2. Balitaw – Ito ay mga awit ng pag-ibig na inaawit ng mga Bisaya.
4. Dalit o Himno – Awit na panrelihiyon o himno ng pagdakila sa Maykapal.
5. Dung-aw – Awit ng mga Ilokano para sa patay.
6. Kumintang – Awit ng pakikipagdigma o pakikipaglaban.
7. Oyayi o Hele –Awiting panghele o pampatulog ng bata na tinatawag na *lullaby* sa Ingles.
8. Diyona – Awit sa panahon ng pamamanhikan o kasal
9. Kutang-kutang – Mga awiting karaniwang inaawit sa mga lansangan.
10. Talindaw – Isa pang uri ng awit sa pamamangka.
11. Pangangaluluwa – Awit sa araw ng patay ng mga Tagalog.
12. Sambotani – Awit ng pagtagumpay.
13. Maluway – Awit sa sama-samang paggawa.

Ang mga Bulong

Maliban sa mga katutubong awit o awiting- bayan, ang mga **bulong** ay isa pang yaman ng ating katutubong panitikang pasalindila. Ito ay tinawag ding **orasyon** at ginamit ng ating mga ninuno noon mapahanggang ngayon lalo na sa maraming kababayan natin sa probinsya. Karaniwang sinasambit ito sa pagpapasintabi kapag napaparaan sa tabing ilog at sa iba pang lugar na pinaniniwalaang tirahan ng mga engkanto, lamang-lupa o maligno. Binibigkas ang bulong para mabigyang-babala ang mga nilalang na hindi nakikita na may daraan upang maiwasang sila'y matapakan o masaktan. Pinaniniwalaan kasing kapag hindi sinasadyang masaktan ang mga nilalang na ito ay maaari silang magalit, manakit, o magdulot ng hindi maipaliwanag na karamdaman. Gumagamit din ang mga albularyo sa kanilang panggagamot.

Bukambibig ng matatanda ang nasabing bulong lalo na sa mga lalawigan. Itinuturo nila ito sa kanilang mga anak upang hindi mapahamak o bigyan ng sakit o paglaruan ng mga maligno.

May mga bulong na inuusal sa panggagamot tulad ng ginagawa ng isang magtatawas. May ginagamit ding pananggalang sa Iahat ng Iihim na kaaway, gayundin kapag ang isang tao ay nadudulutan ng sama ng loob ng kapwa.

Ginagamit ding pansumpa ang mga bulong. Ang ganitong mga bulong ay hindi madaling malaman. Ito'y Iihim na karunungan na isinasalin o itinuturo lamang sa mga napiili at karapat-dapat sapagkat kung hindi marunong gumamit ang napagsalinan, ito'y nawawalan ng bisa at ang nagsalin ay napapasama.

Ang bulong ay bahagi ng ating kulturang patuloy pa ring isinasagawa lalo na ng mga nakatatanda hanggang sa kasalukuyan.

Narito ang ilang halimbawa ng Bulong sa Bisaya.

Sa Bisaya

Amping kanunay
Tabi-tabi...
Maagi lang kami
Kami patawaron
Kon kamo masalapay namon

Salin sa Filipino

Ingat lagi
Tabi-tabi...
Makikiraan lang kami
Kami'y patawarin
Kung kayo'y masagi namin

Ngayong alam mo na ang mga awiting-bayan at bulong, basahin o kantahin mo ang taludturang awiting-bayan at bulong mula sa Kabisayaan.

Awiting-bayan (Cebuano))

Maya, Maya nganong nalipay ka?
Nalipay ko kay ting-ani na.
Ting-ani sa pulang humay,
Pulang humay na akong kalipay.
(Mula sa panayam sa matandang Sebuana, ina ng may-akda ng modyul na ito)

(Salin sa Filipino)

Maya, Maya bakit ka masaya?
Masaya ako dahil gapasan na
Gapasan ng mapupulang butil

Bulong (Kinaray-a)

Ilaga na hangod
Ilaga nga gamay
Bul-a ang unto ko
Nga guba kag raw-ay
Kabay na islan mo kang bag-o.

(Salin sa Filipino)

Dagang malaki
Dagang maliit
Bunutin ang ngipin ko
Na sira at pangit

Butil ng humay na nagpasaya sa buhay.	Sana ay bigyan mo ng bagong kapalit.
---------------------------------------	--------------------------------------

Nasabayan mo ba sa pagkanta ang awiting-bayan? Naunawaan mo ba ang kaisipan at mensahe na hatid ng dalawang akda? Napakahusay mo! Ihanda mo ang iyong sarili sa pagsagot sa kasunod na mga tanong.

Suriin

A. Pagpapalawak ng Talasalitaan

Panuto: Piliin sa Hanay B ang titik na katumbas ng salitang Bisaya na nasa Hanay A.

Hanay A

- _____ 1. Maya
- _____ 2. nalipay
- _____ 3. ting-ani
- _____ 4. unto
- _____ 5. raw-away

Hanay B

- a. pangit
- b. gapasan
- c. ngipin
- d. natuwa, masaya
- e. isang uri ng ibon

B. Pag-unawa sa akda

Panuto: Buoin ang mga pahayag sa bawat bilang. Isulat ang titik ng tamang sagot sa sagutang papel.

1. Ang awit ay tungkol sa:

- a. pulang humay
- b. magsasaka
- c. maya
- d. ani

2. Ang hanapbuhay na inilarawan sa awit ay:

- a. pag-aani
- b. pag-aawit
- c. pagsasaka

- d. pangingisda
3. Ang damdaming nagingbabaw sa iyo habang binabasa ang bulong ay:
- nagalit
  - natakot
  - nagbago
  - nasiyahan
4. Ang awit at bulong ay repleksyon sa _____ ng mga taga-Bisaya.
- mithiin
  - pangarap
  - pagpupunyagi
  - kultura at tradisyon
5. Ang sumusunod ay mga kaisipang nais iparating ng awiting bayan at ng bulong maliban sa isa:
- Ang awiting bayan ay sumasalamin sa buhay at gawain ng mga magsasaka.
  - Ang panitikang Bisaya ay dala ng mga Espanyol.
  - Ang bulong ay nagpapakita ng paniniwala ng mga Cebuano sa mga anito.
  - Naniniwala ang mga taga-Bisaya na dinggin ang kanilang mga kahilingan.

B. Pagpapaliwanag:

Ano ang mensahe at kaisipan na hatid ng awiting-bayan at bulong mula sa Kabisayaan na iyong binasa? Ipaliwanag ang iyong sagot.

Ano nga ba ang **kaisipan** na nakapaloob sa isang akda? Ito ang ideya o konsepto na nais ipararating nang manunulat sa mambabasa. Inilalahad ang kaisipan ng isang akda sa isang buong pangugusap. Hindi ito tuwirang binabanggit bagkus ginagamitan ng pahiwatig ng may- akda upang ito'y mailahad. Ang **mensahe** naman ay ang aral na natutuhan mo mula sa akda.

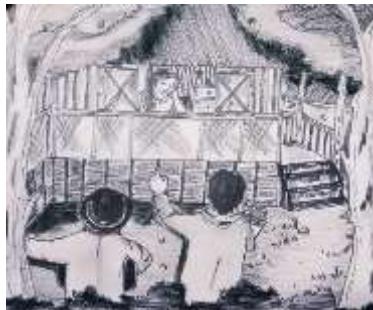
Pagyamanin

Pagsasanay 1

Panuto: Kilalanin ang uri ng awiting-bayan na makikita sa mga larawang nasa ibaba at ipaliwanag ang mensahe at kaisipan na nakapaloob dito. Isulat ang inyong sagot sa sagutang papel.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Pagsasanay 2: Panuto: Tukuyin kung ano ang nais ipakahulugan ng **bulong** na sinasambit. Piliin sa **Hanay B** ang katumbas na tugon sa hinihingi ng **Hanay A**. Isulat ang titik ng napiling sagot sa sagutang papel.

Hanay A

1. Maagi lang kami
2. Tabi-tabi po
3. Kami patawaron
4. Kon kami masalapay namon
5. Pahawa na sa iya lawas

Hanay B

- a. paggamot sa nakulam sa katawan
- b. paghingi ng patawad sa di nakikitang nilalang
- c. daraan sa magubat na lugar
- d. pasintabi sa nuno sa punso
- e. pagpapaalam sa di nakikitang madaanan

Isaisip

Malinaw na ba sa iyo ang aralin tungkol sa mga awiting-bayan at bulong mula sa Kabisayaan? Sagutin mo ang inihandang katanungan para sa iyo.

1. Sa anong okasyon o pagkakataon kadalasang inaawit ang mga awiting-bayan?

---

2. Ano-anong uri ng awiting-bayan ang madalas mong marinig sa kasalukuyan? Magbigay ng dalawa.

---

3. Ano-ano ang masasalamin sa ating mga katutubong awitin at bulong?

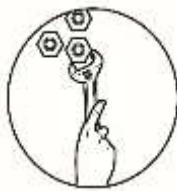
---

4. Anong mensahe at kaisipan ang karaniwang nakapaloob sa mga awiting-bayan at bulong?

---

5. Bakit kailangang panatilihin at palaganapin ang ating mga awiting-bayan at bulong maging sa kasalukuyang henerasyon?

Isagawa

Tiyak kong lubos mo nang naunawaan ang aralin at naintindihan mo rin ang kahalagahan ng mga pasalindilang panitikan tulad ng awiting -bayan at bulong na maaaring maglaho kung hindi mapahalagahan sa kasalukuyang panahon. Ngayon, ipakita mo rin ang iyong pagpapahalaga sa mga awiting-bayan at bulong sa pamamagitan ng pagsasagawa ng nakalaang gawain.

Panuto: Bumuo ng larawang-guhit o *poster* na may *tagline* na nanghihikayat sa mga kapuwa mo kabataan upang tangkilikin at pasiglahin ang mga awiting-bayan at bulong. Gawin ito sa *bond paper* o *illustration board*.

RUBRIK PARA SA PAGMAMARKA NG LARAWANG-GUHIT

PAMANTAYAN	INDIKADOR	PUNTOS	MARKA
Nilalaman	Naipakita at naipaliwanag nang maayos ang konsepto.	10	
Kaangkupan ng konsepto	Maliwanag at angkop ang mensahe sa paglalarawan ng konsepto.	10	
Orihinalidad	Orihinal at napapanahon ang ideya ng poster at ng <i>tagline</i> .	10	
Pagkamalikhain	Gumamit ng tamang kumbinasyon ng kulay upang maipahayag ang nilalaman, konsepto at mensahe.	15	
Kabuuang presentasyon	Malinis, malinaw at maayos ang kabuuang larawang-guhit.	5	
KABUUAN		50	

Larawang-guhit o *poster*

Tayahin

Matagumpay mong naisagawa ang mga gawain sa araling ito. Binabati kita sa iyong ipinamalas na galing. Sa pagkakataong ito, susukatin ko ang iyong kaalaman hinggil sa paksang pinag-aralan mo.

A. Panuto: Kilalanin ang uri ng Awiting-bayan na hinihindi ng bawat pahayag.

_____ 1. Awit ito na nagpapakita ng pagdakila sa Maykapal

“ Salamat sa Iyo aking Ama,
Salamat sa Iyong mga likha,
Salamat sa liwang ng araw at buwan
Salamat sa Iyo o Diyos”

- a. Dalit
- b. Diyona
- c. Talindaw
- d. Sambotani

_____ 2. Madalas itong inaabut bilang panghele o pampatulog ng bata. Ito ay katumbas ng *lullaby* sa Ingles.

“ Tulong na Baby, tulong na.
Tulong na Baby, tulong na anak ko”

- a. Oyayi
- b. Diyona
- c. Dung-aw
- d. Kumintang

_____ 3. Ito ang mga awit ng pag-ibig o awit ng panghaharana ng binata sa kanyang nililiyag.

“Dungawin mo sana,
bituing marilag”
Bigyan mo ng pag-asaya
Dapat mong malaman sa oras nito ay nais ko ng ligaya”

- a. Balitaw
- b. Dung-aw
- c. Maluway
- d. Kundiman

_____ 4. Ito ay awit na madalas inaawit sa panahon ng kasal o pamamanhikan.

“Ikaw lamang ang aking iibigin, magpakailanman.
Ang sumpa ko sa iyo ay tunay, huwag ka sanang
mag-alinlangan”

- a. Diyona
- b. Soliranin
- c. Kumintang
- d. Kutang-kutang

_____ 5. Ito ay awiting-bayan na inaawit kapag nagtagumpay ang isang tao o pangkat.

“Pinoy ikaw ay Pinoy!
Ipakita sa buong mundo
Huwag kang matatakot
Ipagmalaki mo”.

- a. Dalit
- b. Balitaw
- c. Soliranin
- d. Sambotani

B. Panuto: Piliin ang titik na naglalaman ng mensahe at kaisipang nais iparating ng awiting-bayan at bulong pagkatapos ay ipaliwanag ito. Gawin mo sa sagutang papel.

(Salin sa Filipino)

1. Si Pilemon, si Pilemon Namasol sa kadagatan. Nakakuha, nakakuha ng isdang Tambasakan	Si Pilemon. Si Pilemon Nangisa sa karagatan Nakahulu-nakahuli ng isdang Tambasakan.
--	--

- a. Isa sa mga pangunahing kabuhayan sa Bisaya ay ang pangingisda.
- b. Tambasakan ang nakukuha sa pangingisda.
- c. Mahilig manghuwa ng Tambasakan si Pilemon.
- d. Paborito ni Pilemon ang Tambasakan.

Paliwanag:

(Salin sa Filipino)

2. Gibaligya, gibaligya
Sa merkadong guba
Ang halin puros kura,
Ang alin puros kura
igo rang ipanuba.

Pinambili, pinambili
Sa sirang palengke
Ang kanyang pinagbilhan
Ang kanyang pinagbilhan
Pinambili ng tuba

- a. Paborito ni Pilemon ang tuba.
- b. Ang tauhan ay nagnenegosyo ng tuba
- c. Madalas pumupunta si Pilemon sa merkado upang uminom ng tuba.
- d. Maliban sa hanapbuhay, libangan din ng mga tao sa Bisaya ang panginisada

Paliwanag: _____
_____
_____

(Salin sa Filipino)

3. Ili-Ili, tulog anay,
Wala diri mong nanay
Kadto tienda bakal papay
Ili-Ili, tulog anay.

Batang munti, matulog ka na
Wala rito ang iyong nanay
Siyay bumili ng tinapay
Batang munti, matulog ka na.

- a. Aawitan talaga ng ina ang kanyang sanggol na anak tuwing matutulog.
- b. Ipinadama ng ina ang pagmamahal sa anak sa pamamagitan ng pag-awit.
- c. Ang pag-awit para sa pagpapatulog ng sanggol ay bahagi ng kulturang Bisaya.
- d. Ang pag-awit para sa sanggol ay paraan upang maging mahusay na mang-aawit.

Paliwanag: _____
_____
_____

4. Dandansoy, bayaan ta ikaw
Pauli ako sa payaw
Ugaling kung ikaw hidlawon
Ang payaw imo lang lantawon

(Salin sa Filipino)

Dandansoy iiwan na kita
Uwi na ako sa payaw
Kung sakaling ika'y mangulila
Ang Payaw ay iyong tingnan.

- a. Mahirap makalimutan ang minamahal mo.
- b. Pinaglalapit ng isang awit ang dalawang nagmamahalan.
- c. Dapat bisitahin ang pook na tipanan ng magkasintahan.
- d. Masakit sa kalooban kapag nagkakalayo ang dalawang nagmamahalan.

Paliwanag:

---

5. Bulong

Pagaling ka amang, mahirap ang may karamdaman.
Isinasaad sa bulong na ito na _____.

- a. sa panahon ngayon, bawal magkasakit.
- b. hindi pinababayaan ng anak ang magulang.
- c. maalalahain ang anak sa kanyang ama.
- d. nag-alala ang anak sa gagastusin kapag nagkakasakit ang ama.

Paliwanag:

Karagdagang Gawain

May alam ka bang awiting-bayan sa inyong pook? Nakarinig ka na ba sa nakatatanda sa inyong pook na sumasambit ng bulong?

Kapanayamin mo ang iyong lolo, lola, ina, ama, o nakatatanda sa inyong pook na may alam na awiting-bayan at bulong. Alamin din kung anong okasyon o pagkakataon inaabawit ang awiting-bayan at kailan isinasagawa ang bulong. Isulat ito sa isang buong papel.

Tandaan na maging magalang ka sa iyong pakikipanayam.

a. Awiting-bayan

b. Bulong

Ang husay mo kaibigan! Binabati kita dahil matagumpay mong natapos ang modyul na ito. Ipagpatuloy mo lang ang pagiging positibo at aktibo sa pagbasa at pagsagot sa mga gawain. Marami ka pang matutuhan at matutuklasang kaalaman. Maaari ka nang magpatuloy sa susunod na modyul.

Susi sa Pagwawasto

Tayahin	Pagyamani	Subukin	Surbin
A.	Pagssasany 1		
1. a	1. Kundiman	A.	
2. a	2. Maluwaway		
3. d	3. Taliindaw		
4. a	4. Oyayi		
5. d	5. Kundiman		
1. a	B. Kaisipan		
2. a	1. Sambotani		
3. d	2. Oyayi		
4. a	3. Taliindaw		
5. d	4. Hele/Oyayi		
1. a	Pagliwanage		
2. d	1. C		
3. c	2. b		
4. d	3. a		
5. c	4. b		
1. a	(Paggapasiya-han sagot)		
2. d	1. C		
3. c	2. b		
4. d	3. a		
5. d	4. b		
1. a	Pagliwanage 2		
2. d	1. e		
3. b	2. c		
4. d	3. b		
5. b	4. d		
1. b	5. c		
2. b	5. d		
3. b	5. e		
4. d	5. b		
5. b	5. a		
	Balikan		
	1. Pabula		
	2.Alamat		
	3. Epiko		
	4. Kuwentong		
	5. Makiling		
	Kuwento		
	Bayan		

Sanggunian

Learning Resources Management and Development System (LRMDS) Aklat
Jamero, Dolores, Adrales Erlinda (2000). Tinig ng Lahi III Batayang Aklat sa
Filipino.
Kagawaran ng Edukasyon. Filipino 1 Batayang aklat, Seryeng SEDP

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph